

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ІНСТИТУТ»**

**ІННОВАЦІЇ ПАРТНЕРСЬКОЇ ВЗАЄМОДІЇ ОСВІТИ, ЕКОНОМІКИ ТА
СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ ТА
ПРАГМАТИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ СОЦІУМУ**

**Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної
конференції**

22-23 травня 2025 р.

м. Кам'янець-Подільський, 2025 р.

Рекомендовано поширення в мережі «Інтернет» вченою радою
Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти
«Кам'янець-Подільський державний інститут» (протокол №8 від 28.05.2025).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: **Тріпак М. М.:** Заслужений працівник освіти України, академік НАН вищої освіти України, ректор НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», доктор економічних наук, професор кафедри фінансів, обліку та оподаткування імені С. Юрія; **Марчук І.П.:** Народний депутат України 9-го скликання, член Комітету Верховної Ради з питань економічного розвитку, голови підкомітету з питань взаємодії держави і бізнесу та інвестиції, голова Постійної делегації Парламентського виміру Центральноєвропейської ініціативи, голова Наглядової ради НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»; **Посітко М. В.:** міський голова м. Кам'янець-Подільського; **Сіماشкевич М. Є.:** голова Кам'янець-Подільської районної ради, голова Ради стейкхолдерів НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»; **Роберт Хей:** член ради директорів, співзасновник та директор Sunflower Community Fund; **Жуховський Іренеуш:** ректор Міжнародної академії Прикладних наук в Ломжі, д-р інженер, професор (Республіка Польща); **Шарлович Зоя:** кандидат педагогічних наук, ад'юнкт Міжнародної академії Прикладних наук в Ломжі (Республіка Польща); **Марек Хамот:** ректор Університету економіки в Бидгощі проф. WSG, др. (Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy, Республіка Польща); **Гарбарець І. А.:** в. о. директора ВСП Кам'янець-Подільський фаховий коледж НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»; **Лаврук О. В.:** доктор наук з державного управління, кандидат економічних наук, в. о. проректора з науково-педагогічної роботи, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»; **Дерлиця А.Ю.:** кандидат економічних наук, в.о. проректора з наукової та міжнародної діяльності НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»; **Палилюк О. М.:** кандидат історичних наук, доцент, декан факультету соціо-психологічної діяльності, реабілітації та професійної освіти, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»; **Коркушко О.Н.:** кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування імені С. Юрія, декан факультету економіки, управління та діджиталізації НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»; **Гуменюк І. Л.:** кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів, обліку та оподаткування імені С. Юрія, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»; **Бачинська О. М.:** кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри публічного управління, менеджменту та інклюзивної економіки, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»; **Сидорук Л.М.:** кандидат педагогічних наук, т. в. о. завідувача кафедри цифрових, освітніх та соціо- економічних технологій, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»; **Тимків А. О.:** кандидат економічних наук, завідувач кафедри фінансів, обліку та оподаткування імені С. Юрія, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»; **Столяренко О. Б.:** кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальної роботи, психології та соціокультурної діяльності ім. Т. Сосновської; НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»; **Скринник А. Ю.:** доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри інклюзивної освіти, реабілітації та гуманітарних наук, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»; **Звадська І. М.:** кандидат історичних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри професійної та спеціальної освіти, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»; **Волощук М. Б.:** керівник відділу міжнародних зв'язків, комунікації та інноваційно-наукової роботи, викладач кафедри соціальної роботи, психології та соціокультурної діяльності імені Т. Сосновської, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»; **Шевчук О. В.:** кандидат педагогічних наук, викладач кафедри цифрових, освітніх та соціо-економічних технологій, НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут»

М 75 **Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму:** Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кам'янець-Подільський, 22-23 травня 2025 р.). Кам'янець-Подільський : НРЗВО КПДІ, 2025. 472 с.

Збірник містить матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції, яка відбулась 22-23 травня 2025 р. у НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут» (м. Кам'янець-Подільський), з актуальних питань економічної науки, освіти і соціальної роботи в умовах сьогодення.

Відповідальність за висвітлений матеріал у публікаціях несуть автори наукових праць.

Видано в авторській редакції.

Зміст

СЕКЦІЯ I «ІНКЛЮЗИВНИЙ РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ, ЯК ОСНОВА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ»	16
Мар'ян Тріпак	
Інституціоналізація інклюзивної вищої освіти	16
Людмила Алексеєнко	
Фінансування євроінтеграційної гуманітарної політики: теоретичний концепт інклюзивності	22
Polina Bincheva	
Scientific approaches to researching marketing aspects of brand management in the minds of developing inclusive economics	25
Олена Будякова	
Корпоративна соціальна відповідальність та розвиток біоекономіки	27
Світлана Бурденюк	
Цифровізація пенсійної системи: шлях до ефективного майбутнього.....	30
Тетяна Валігура, Марія Бесащук	
Вплив воєнної нестабільності на фінансову поведінку населення: поведінкові фінанси як інструмент забезпечення економічної стійкості України	34
Алла Вінтоняк	
Особливості адміністративного менеджменту урбанізованих територій в умовах сталого розвитку	36
Олексій Гагарінов	
Системний менеджмент як необхідна умова становлення та подальшого розвитку суспільства рівних можливостей.....	39
Тамара Герасимова, Альона Годованюк	
Глобальна інклюзія – міжнародний підхід до української економіки	42
Ірина Гльос	
Шляхи підвищення якості джерел фінансування активних операцій банків	44
Ірина Годнюк	
Вплив штучного інтелекту на бухгалтерський облік в умовах інклюзії.....	48
Volodymyr Horun	
The role of grant funding in enhancing the inclusivity of public services in Ukraine.....	51
Наталія Григор'єва	
Інтеграція DeFi в навчальні курси: нові горизонти фінансової освіти	55
Ірина Гуменюк, Владислав Іванов	
Інклюзивне бюджетування як механізм підтримки вразливих груп населення в умовах економічного відновлення України.....	57

Ігор Гуцал	
Фінансова система України в умовах воєнного стану	59
Марія Данилюк, Уляна Климиук	
Концептуальні засади малого підприємництва	61
Василь Дем'янишин, Василь Дем'янишин	
Фінансові ризики бюджетних установ в умовах інклюзивного розвитку сфери соціально-економічних послуг	63
Володимир Дмитрів, Олег Пелех	
Складові фінансового інструментарію забезпечення закладів охорони здоров'я в Україні	66
Василь Жук	
Методичний підхід до оцінки конкурентоспроможності ІТ-компаній на основі ринкових і стратегічних індикаторів	68
Максим Жуковський, Олексій Гудзинський	
Виробництво органічної продукції, як напрям підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств	71
Anastasiia Zerkal	
Strategic PR Partnerships in Crisis Recovery: Cross-Sector Models for Human Capital Reintegration in Ukraine	74
Zoriana Lobodina, Volodymyr Trush	
Public Investments as a Tool for Inclusive Development of Territorial Communities	77
Roksolana Ivanova	
Legal Dimensions of International Organizations' Involvement in Inclusive Economic Recovery of Ukraine	79
Олексій Извоціков	
Розвиток податкової політики в Україні	81
Оксана Комарніцька, Влад Левицький	
Сприяння повоєнному відновленню України через інклюзивний розвиток	83
Оксана Комарніцька	
Інклюзивне суспільство: синергія менеджменту, інвестицій та інновацій	86
Олег Коркушко	
Застосування assistive technologies у професійній діяльності бухгалтерів з інвалідністю: український і європейський досвід	90
Yurii Koroliuk	
Responsibility of the deputy corps of territorial communities in the context of European integration and martial law: Ukrainian realities and European experience	92
Роман Крепич	
Цифрова рівність у часи війни: можливості та бар'єри інклюзивного суспільства	94
Андрій Крисоватий, Віктор Свистунов	
Аналіз стану пенсійного забезпечення у контексті формування фінансової грамотності в Україні	96

Василь Дем'янишин

доктор економічних наук, професор кафедри фінансів ім. С. І. Юрія
Західноукраїнського національного університету,
м. Тернопіль, Україна

Василь Дем'янишин

аспірант кафедри фінансів ім. С. І. Юрія
Західноукраїнського національного університету,
м. Тернопіль, Україна

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ СФЕРИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ПОСЛУГ

Інклюзивний розвиток сфери соціально-економічних послуг – це економічне, екологічне та соціально-культурне зростання, що створює рівні можливості для всіх верств населення і дає можливість розподіляти суспільні блага стосовно збільшення добробуту у грошовому і негрошовому відношенні. «Інклюзивність – концепція, яка охоплює справедливість, рівність можливостей, захист у ринкових та зайнятих переходах – є важливим компонентом будь-якої успішної стратегії зростання» [1, с. 36].

На якість такого розвитку впливають фінансові ризики, особливо бюджетних установ різних рівнів підпорядкування, оскільки ці установи надають переважну більшість суспільних послуг всім верствам населення. Фінансові ризики існують постійно, однак вони можуть мати позитивні і негативні наслідки. Існування фінансових ризиків є об'єктивним явищем в кожній економічній системі, незалежно від рівня її організації. На думку більшості науковців під ризиками розуміють частину загроз, а також свідому дію, що має негативні наслідки і може стати загрозою.

Фінансові ризики фактично є відхиленням від певної мети, залежно від ситуації, яке появляється і розвивається на основі невизначеності. В бюджетних установах ризиками можна вважати сукупність можливих несприятливих і небажаних результатів виконання прийнятих рішень, в результаті яких установи можуть отримувати великі або малі втрати при формуванні, розподілі та використанні своїх фінансових ресурсів.

У фінансовій літературі вітчизняні науковці виділяють окремі підходи до визначення поняття фінансових ризиків бюджетних установ. З одного боку такими ризиками у вузькому значенні можуть бути можливі відхилення бюджетних показників від запланованих їхніх значень під впливом ризикоутворювальних чинників. До таких чинників відносять причини, обставини, умови, які впливають на несприятливі ситуації і негативні результати, це може відобразитися в недоотриманні бюджетних ресурсів загального і спеціального фондів, недофінансуванні видатків, значних відхилень фактичних показників від планових.

З іншого боку, фінансові ризики у широкому значенні трактують як ймовірності невиконання заходів бюджетного планування, бюджетної

стратегії, бюджетної тактики, пов'язаних з неефективним та нерациональним використанням бюджетних ресурсів. В бюджетних установах такі ризики розглядають як бюджетну ситуацію, котра погіршує якість бюджетного планування та надання суспільних бюджетних послуг.

Фінансова наука виокремлює такі сутнісні характеристики та особливості фінансових ризиків бюджетних установ [2, с. 727-730]: об'єктивність прояву та всеохопний характер; прийнятність; ймовірний характер прояву; неповторюваність наслідків; динамічність рівня.

Зважаючи на причини, що зумовлюють появу фінансових ризиків бюджетної сфери, «...виокремлюють фінансові ризики держави, які виникають унаслідок неефективних управлінських рішень і здатні призвести до розбалансування державного і місцевих бюджетів, тобто суб'єктивні ризики, а також об'єктивні та суб'єктивно-об'єктивні. Об'єктивні ризики викликані дією об'єктивних факторів впливу на невиконання доходної та видаткової частин бюджету, наприклад фінансування заходів з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного, природного, соціально-політичного характеру - стихійного лиха, кризових явищ тощо, які не покриваються коштами резервного фонду бюджету. Остання група ризиків пов'язана зі свідомою діяльністю державних органів управління бюджетом щодо фінансування об'єктивно існуючих, але незапланованих видатків (здебільшого це політичні фактори)» [2, с. 730-732].

Важливою класифікаційною ознакою фінансових ризиків бюджетних установ вважають «...характер їх виникнення, згідно з нею вони поділяються на ризики середовища [політичні, макроекономічні (економічні, соціальні), адміністративні, природно-екологічні, законодавчі]; ринкові ризики (валютний, процентний, цінновий); ризики бюджетного процесу (ризикові чинники, безпосередньо пов'язані з процесом бюджетного планування та його реалізацією)» [2, с. 732].

На фінансові ризики бюджетних установ впливають загальні та специфічні чинники. Вітчизняні економісти такі чинники групують у п'ять блоків: чинники політичного та законодавчого характеру; чинники економічного характеру; чинники зовнішньоекономічного характеру; чинники боргового характеру; чинники бюджетного планування, виконання та контролю.

Оцінювання фінансових ризиків бюджетних установ може здійснюватися за такими показниками: ймовірність невиконання бюджетних програм; величина ризику (міра впливу ризиків на окремі показники доходів і видатків бюджетних установ з врахуванням пріоритетності ризиків); ціна ризику (грошова оцінка можливих втрат від недоотримання доходів і перевищення видатків загального і спеціального фондів в результаті реалізації ризиків).

Вважаємо доцільним виділити такі методи управління фінансовими ризиками бюджетних установ: метод уточнення ризиків або відмови від них; метод прийняття ризику або утримання; метод запобігання втрат;

метод зменшення величини втрат. При цьому необхідно керуватися Бюджетним кодексом України [3].

На стадії складання бюджетів управління ризиками здійснюється при формуванні пропозицій щодо проекту бюджету, особливо при складанні бюджетних програм, бюджетних запитів, проектів кошторисів. Для цього, на нашу думку, доцільно аналізувати:

1. Відповідність бюджетних програм завданням та пріоритетам інклюзивного розвитку сфери соціально-економічних послуг.

2. Доцільність та потребу реалізації передбачуваних пріоритетів у межах конкретної бюджетної програми.

3. Цілі та завдання кожної бюджетної програми стосовно її доцільності, узгодженості із завданнями інклюзивного розвитку сфери соціально-економічних послуг, які виконувалися у попередніх та поточному бюджетному періодах.

4. Напрями спрямування бюджетних коштів з огляду на доцільність виконання бюджетних програм.

5. Результативність бюджетних програм.

6. Економічність, ефективність, результативність запропонованого механізму виконання бюджетних програм.

7. Величина видатків у порівнянні з прогнозними показниками результативності бюджетних програм.

На стадії виконання бюджетів у процесі управління ризиками здійснюється відстеження виконання бюджетних програм та прийняття відповідних управлінських рішень. Найважливішими складовими управління й контролю за фінансовими ризиками бюджетних установ вважаємо:

1. Моніторинг дохідної та видаткової частини кошторисів бюджетних установ.

2. Оцінка можливих ризиків дохідної і видаткової частин кошторисів.

3. Контроль за формуванням та виконанням дохідної й видаткової частин кошторисів бюджетних установ.

4. Мінімізація та оптимізація дії фінансових ризиків бюджетних установ.

Такі дії сприяють попередженню або мінімізації впливу фінансових ризиків на формування й виконання бюджетних програм та кошторисів бюджетних установ в умовах інклюзивного розвитку сфери соціально-економічних послуг.

Таким чином, ефективне управління фінансовими ризиками бюджетних установ у широкому та вузькому розумінні сприятиме поліпшенню макроекономічних та мікроекономічних умов господарювання, підвищенню якості бюджетного планування за рахунок обґрунтованого планування доходів і видатків в умовах інклюзивного розвитку сфери соціально-економічних послуг, результативних показників бюджетних програм, оптимізації бюджетних програм, якісного планування результативних показників всіх бюджетних програм, у яких можна було б побачити конкретну мету та завдання

розпорядників бюджетних коштів. Позитивні результати управління ризиками сприятимуть поліпшенню організації державного фінансового контролю за плануванням і використанням фінансових ресурсів усіх розпорядників бюджетних коштів.

Список використаних джерел:

1. Борисов Є. М., Барвінок А. С. *Поняття та сутність інклюзивного розвитку країни. Моделювання та інформаційні системи в економіці* : зб. наук. пр. М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана»; [редкол.: О. Є. Камінський (відп. ред.) та ін.]. Київ : КНЕУ, 2019. Вип. 98. С. 34-41. URL: <https://ir.kneu.edu.ua:443/handle/2010/33938>.
2. *Бюджетна система: підруч.* / за наук. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія К.: Центр учбов. літератури; Тернопіль: Екон. думка, 2012. 871 с.
3. *Бюджетний кодекс України.* URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

Володимир Дмитрів

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
м. Тернопіль, Україна*

Олег Пелех

*аспірант кафедри фінансів ім. С.І. Юрія,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна*

СКЛАДОВІ ФІНАНСОВОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКЛАДІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Фінансовий інструментарій розвитку закладів охорони здоров'я включає різні методи і механізми, які дозволяють ефективно управляти фінансами в системі охорони здоров'я, забезпечуючи фінансування, оптимізацію витрат та контроль за їх використанням.

Основні складові фінансового інструментарію включають:

1. Бюджетне фінансування, яке є основним джерелом для державних медичних установ. Воно дозволяє покривати витрати на медичні послуги, обслуговування медичних закладів, забезпечення лікарськими засобами та обладнанням.
2. Медичне страхування. Це включає як державне, так і приватне страхування, що допомагає забезпечити доступність медичних послуг для різних категорій громадян.
3. Приватні інвестиції, що залучаються для розвитку інфраструктури медичних установ, закупівлі новітнього обладнання, а також для модернізації послуг.